

تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق

(مورد مطالعه استان همدان در سال ۱۳۹۵)

حسین وفادار^۱ - حسن رضا رفیعی^۲ - محرم خوش روش^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۱/۱۵

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق و اولویت‌بندی این شیوه‌ها در شهرستان ملایر در سال ۱۳۹۴ انجام گرفت؛ تا از این طریق ضمن بررسی پدیده سرقت به‌عنوان یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی و جرایم علیه اموال دولتی و شخصی، از خسارات مادی به شرکت‌های برق جلوگیری نموده و امنیت و آسایش شهروندان حفظ و تأمین گردد. این پژوهشگران از نظر نوع، کاربردی و از نظر روش، توصیفی - پیمایشی است. برای انجام این پژوهش، محقق جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته بر اساس طیف لیکرت استفاده نموده است؛ که این پرسشنامه ۳۰ سؤالی در بین ۱۰۰ نفر از کارکنان ناجا به عنوان جامعه نمونه توزیع گردیده است. در این تحقیق، به منظور بالا بردن دقت در بررسی اسناد و مدارک به صورت تمام شمار انجام خواهد شد. در این پژوهش، از آزمون‌های فریدمن و تحلیل عاملی استفاده شده است. براساس نتایج حاصل از این پژوهش، مهم‌ترین و مؤثرترین راه پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق از میان سه راهکار مطرح شده، راهکار پیشگیری اجتماعی، به‌عنوان برترین و مؤثرترین پیشنهاد از سوی پرسشگران انتخاب و دو راه پیشگیری یعنی پیشگیری از طریق طراحی محیطی و پیشگیری انتظامی در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. در پایان، پیشنهادهای جهت جلوگیری از سرقت تجهیزات برق ارائه شده است که امید است با به کارگیری آنها مشکلات موجود برطرف شود.

واژگان کلیدی: سرقت، شیوه‌های پیشگیری، پیشگیری اجتماعی، پیشگیری انتظامی، پیشگیری از طریق طراحی محیطی، تجهیزات انتقال برق.

۱ - عضو هیأت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

۲ - دانشیار معارف، دانشگاه علوم انتظامی امین

۳ - کارشناسی ارشد مدیریت انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسؤل) m.khoshravesh57@gmail.com

مقدمه

موضوع سرقت و پیشگیری از آن همواره یکی از موضوعاتی بوده که مورد توجه صاحب‌نظران، اندیشمندان، مسئولان و سازمان‌ها و نهادهای انتظامی بوده است و تلاش نموده‌اند با به کارگیری شیوه‌ها و تدابیر گوناگون زمینه کاهش سرقت در جامعه را فراهم نمایند و در افزایش امنیت اجتماعی و آسایش و رفاه شهروندان نقش داشته باشند.

افزایش سرقت در هر جامعه موجب کاهش احساس امنیت مردم در جامعه می‌شود و در زندگی اجتماعی و فردی مردم اختلال ایجاد می‌نماید و زمینه بروز افزایش آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اخلاقی و اجتماعی را در جامعه فراهم می‌سازد.

با توجه به افزایش سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر و کاهش امنیت اجتماعی شهروندان و دغدغه‌ها و مشکلات مسئولان اداره برق و مسئولان انتظامی، شهرستان ضرورت دارد که با شناسایی راه‌های پیشگیری از سرقت و اجرای اقدامات پیشگیرانه و ضرورت همکاری و تعامل بین سازمانها و نهادهای مرتبط با هم در جهت کاهش این معضل اجتماعی و افزایش احساس امنیت و زیان‌های هنگفت مادی و اقتصادی به تأسیسات اداره برق، در این زمینه اقدامات اساسی و پیشگیرانه صورت گیرد.

پیشگیری از جرم، از جمله مباحثی است که در یکی دو دهه اخیر توجه زیادی را به خود جلب کرده است. البته، این بدین معنا نیست که بشریت در عصر حاضر موفق به اختراع پیشگیری به‌عنوان راهبردی برای مبارزه واز بین بردن جرم و ناامنی شده است (و یکی از دلایل این امر، تأکید زیاد بر پیشگیری در منابع اسلامی است)، اما شاید بتوان گفت جوامع حاضر به بازگشت آثار مثبت اقدامات پیشگیرانه در کاهش آثار مخرب جرم و بی‌نظمی نایل شده‌اند.

در سال‌های اخیر، وقوع سرقت‌های متنوع و جدید با توجه به حجم گسترش آن لطمات فراوانی به اقتصاد کشور و امنیت جامعه وارد نموده و این پدیده با توجه به عوامل گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و عدم پیشگیری مناسب توسط سازمان‌های متولی در حال افزایش است.

سرقت تجهیزات انتقال برق به علت وضع اقتصادی کشور و افزایش قیمت جهانی فلزات، بخصوص مس و راحتی خرید فروش آن و عدم پیشگیری مناسب توسط شهروندان و سازمان‌ها، راحتی و وسوسه برانگیز بودن آن سرقت این تجهیزات رو به افزایش است و این در حالی است که اقدامات انجام شده در پیشگیری از سرقت مثرتر نبوده است.

لذا با توجه به افزایش این نوع از سرقت در سال‌های اخیر و هزینه‌های هنگفت اقتصادی و انسانی برای شرکت برق و ایجاد خاموشی‌های متوالی در سطح شهرستان، منازل، چاه‌های برق کشاورزی و کارگاه‌ها، مانع و وقفه‌ای که در روند زندگی جاری شهروندان و سازمان‌ها ایجاد نموده که در این زمینه مردم و مسئولین احساس ناامنی و نارضایتی می‌نمایند و باعث می‌گردد نیروی انتظامی وقت و هزینه قابل توجهی جهت کشف، دستگیری و مقابله با این پدیده بنماید لذا این امر یکی از دغدغه‌های مسئولین انتظامی شهرستان، اداره برق و دادسرا بوده و در این خصوص، پرونده‌هایی تشکیل و تحت رسیدگی قرار گرفته است.

بنابراین، با توجه به زیان‌های اقتصادی و انسانی این سرقت‌ها و پیامدها و مشکلات ناشی از آن در مدیریت سازمان‌ها و نهادهای شهرستان، در این پژوهش در صدد هستیم تا به این سؤال اساسی پاسخ دهیم که شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق به چه میزان تأثیر دارد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

سرقت یکی از قدیمی‌ترین و با سابقه‌ترین جرایم اجتماعی است که در همه جوامع وجود داشته، اما شکل و نوع آن در طول تاریخ تغییر یافته و به شیوه‌های گوناگون در جوامع وجود داشته و دارد. این پدیده در طول زمان در جوامع گوناگون تغییر یافته است و معلول عوامل گوناگونی است که شناسایی و بررسی آن‌ها جهت کاهش جرایم و افزایش امنیت اجتماعی شهروندان از ضروریات جامعه است.

باگذشت زمان، روش‌ها و شیوه‌های سرقت، اموال مسروقه و وسایل و ابزارهایی که سارقان جهت ارتکاب سرقت به کار می‌برند، تغییر یافته است و امروزه سارقان از روش‌ها و ابزارهای مدرن و پیشرفته جهت نیل به اهداف خود استفاده می‌کنند، لذا شیوه‌های پیشگیری و مقابله با این پدیده منفور نیز باید تغییر یابد. بنابراین، با توجه به پیچیدگی سرقت در جوامع ضرورت دارد، روش‌های برخورد با این جرم نیز متناسب با تغییرات و دگرگونی‌های سرقت تحول یابد.

با توجه به پیامدهای منفی و زیان‌بار سرقت اموال و تجهیزات انتقال برق و هزینه‌های مادی و معنوی وارد شده بر دولت و جامعه همچنین تحمیل هزینه‌های چندبرابری نصب و راه اندازی مجدد شبکه برای اداره برق و نارضایتی‌های عمومی و احساس ناامنی‌های ایجاد شده در سطح جامعه، بر آن شدیم تا در این پژوهش تأثیر شیوه‌های پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر را به‌طور دقیق و علمی مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم. انجام این پژوهش و بررسی شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از سرقت می‌تواند از خسارات و زیان‌های مالی و اقتصادی و نارضایتی‌های عمومی جلوگیری نماید و زمینه افزایش رضایتمندی شهروندان و آسایش عمومی مردم و کاهش زیان‌های مادی و اقتصادی را برای دولت فراهم نماید و احساس امنیت اجتماعی و کاهش سرقت در جامعه را به دنبال داشته باشد.

لذا از آنجا که بحث سرقت و پیشگیری از آن اهمیت ویژه‌ای در احساس امنیت مردم در جامعه دارد، کاهش سرقت نیز باعث افزایش احساس امنیت می‌گردد. آمارها نشان

می‌دهد که در شهرستان ملایر از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ سرقت تجهیزات انتقال برق افزایش یافته و یکی از دغدغه‌های مسئولان اداره برق و مسئولان انتظامی شهرستان است که لازم است با اقدامات پیشگیرانه و تعامل سازمان‌ها نسبت به پیشگیری و کاهش آن اقدام گردد. بنابراین، با عنایت به این‌که محقق سال‌های متعددی در مسئولیت‌های اجرایی بوده و به عینه تبعات اقتصادی، اجتماعی سرقت تجهیزات برق را لمس نموده است، باعث گردید ضمن انجام تحقیق در این زمینه، با بکارگیری شیوه‌ها و اقدامات پیشگیرانه، از افزایش این نوع از سرقت جلوگیری شود و الگو و راهکاری برای پیشگیری از این سرقت در سایر نقاط کشور باشد.

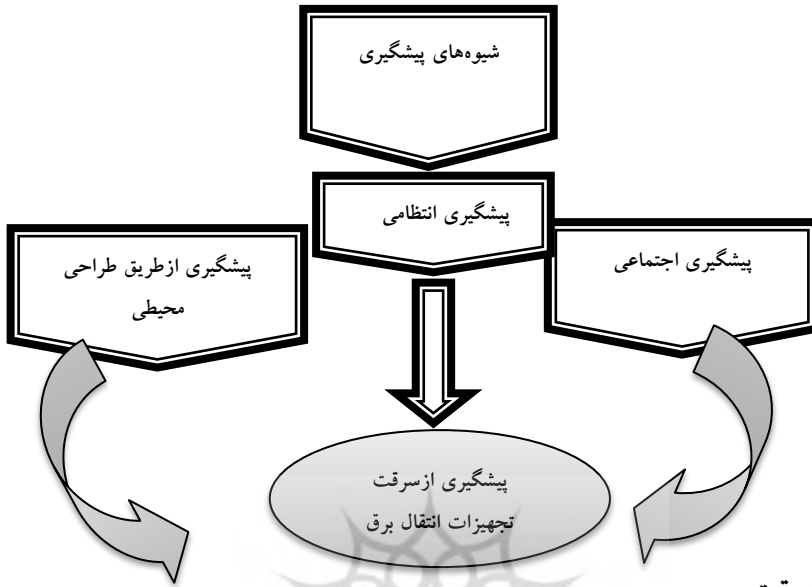
اهداف تحقیق

هدف کلی: شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر.

اهداف جزئی:

- ۱- شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری اجتماعی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر.
- ۲- شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری انتظامی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر.
- ۳- شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از طریق طراحی محیطی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر.
- ۴- اولویت‌بندی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر.

مدل مفهومی و الگوی تحقیق :

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

سؤالات فرعی:

۱- شیوه‌های پیشگیری اجتماعی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

۲- شیوه‌های پیشگیری انتظامی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

۳- شیوه‌های پیشگیری از طریق طراحی محیطی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

۴- اولویت‌بندی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان است؟

پیشینه تحقیق

با استفاده از تحقیقات پیشین، می‌توان از تجارب دیگران بهره‌گرفت و وفق تازه‌ای در زمینه انجام پژوهش گشود. استفاده از تحقیقات دیگران باعث می‌گردد از تکرار نقائص و اشتباهات صورت گرفته جلوگیری به عمل آورد. با بررسی‌های به عمل آمده و مطالعه و جستجو در کتابخانه‌ها و سایت‌های مختلف مراکزی اقدام به پژوهش در خصوص سرقت نموده‌اند. در دانشگاه علوم انتظامی، تحقیقاتی انجام شده که کافی نمی‌باشد، در ارتباط با متغیرهای مطرح شده در کنار یکدیگر، برای اولین بار می‌باشد این چنین تحقیقی انجام می‌گیرد.

۱- قربان حسینی، (۱۳۷۴) در تحقیقی تحت عنوان «جرم شناسی و جرم‌یابی سرقت» که با هدف کاربردی و جامعه آماری سارقین دستگیر شده و روش پیمایشی به عنوان موضوع پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشگاه آزاد اسلامی مشهد ارائه نمود، و به بررسی کلی آمار سرقت در ایران، انواع سرقت با سایر جرائم و به بیان توصیفی علل و عوامل مؤثر در سرقت پرداخته شد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد اعتیاد، فقر و نیاز مالی اصلی ترین عوامل گرایش به سرقت می‌باشند.

۲- علی رحمانی، (۱۳۸۵) تحقیقی تحت عنوان؛ «تأثیر موانع و مشکلات بر موفیعت رؤسای کلانتری‌های تهران بزرگ در پیشگیری از سرقت» با هدف کاربردی و جامعه آماری کارکنان پلیس پیشگیری و روش پیمایشی به عنوان موضوع پایان نامه دافوس ارائه نمود و در آن به شناسایی موانع و مشکلات موجود در جهت پیشگیری از سرقت در شهر تهران اشاره شده است. نتایج آن عبارتند از کمبود نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات که از موانع تأثیرگذار است، هماهنگی و تعامل با مقام قضایی مانع و مشکل محسوب می‌شود. هماهنگی با ردهای ناجا و تجربه رؤسای کلانتری از عواملی هستند که در بررسی موجود با وضعیت مطلوب فاصله داشته است.

۳- الماسی (۱۳۸۶) تحقیقی تحت عنوان «پیشگیری وضعی از سرقت اموال دولتی با موضوع سرقت کابل های برق شهرستان خرم آباد» با هدف کاربردی و جامعه

آماري کارکنان پلیس پیشگیری و روش پیمایشی به عنوان موضوع پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی ارائه نمود و در آن به مهم‌ترین راهکارهای پیشگیری وضعی از سرقت کابل‌های برق شهرستان خرم آباد اشاره شده است. نتایج آن عبارتند از: اصلاح طراحی محیطی، آموزش مردم، استفاده از نگهبان محله، وضع قوانین ومقررات بازدارنده وسخت، پرداخت حق الكشف به مأمورین و افزایش مراقبت پلیس در کاهش سرقت تأثیر گذارند.

۴- خورشاد (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «بررسی شیوه‌های مبارزه با سرقت تجهیزات شبکه برق در استان مازندران» با هدف کاربردی و جامعه آماری کارکنان پلیس پیشگیری و روش پیمایشی به عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی انجام داده که هدف خود را بررسی شیوه‌های مبارزه به سرقت تجهیزات شبکه برق در استان مازندران عنوان نموده است و به بررسی اقدامات مقابله‌ای و کشف در مبارزه باسرقت پرداخته است. نتایج به دست آمده نشان از تأثیر عواملی چون: مظنون‌گیری هدفمند در حین گشت‌زنی، بازرسی و طرح مهار، گشت‌های مؤثر در مسیر هدف سارقین، گشت تلفیقی در پیشگیری از سرقت دارند.

۵- حسین زاده (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «پیشگیری وضعی از سرقت تجهیزات انتقال نیرو» با هدف کاربردی و جامعه آماری کارکنان پلیس پیشگیری و روش پیمایشی در دانشگاه علوم انتظامی انجام داده که هدف خود را پیشگیری وضعی از سرقت بر اساس تکنیک‌های پیشگیری وضعی عنوان نموده است و روش‌های اثربخشی تکنیک‌ها را در راستای کاهش جرم عنوان نموده است. که افزایش تلاش وزحمت، افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی، کاهش منافع ناشی از جرم، کاهش تحریک سارقین وحذف بهانه‌های سرقت در کاهش سرقت مؤثرند.

سابقه مطالعات و نظریات پیشگیری از جرم ریشه در کشورهای اروپایی و آمریکا دارد خصوصا از سال ۱۹۷۰ تاکنون مطالعات و نظریات بسیار خوب و کاربردی در

زمینه انواع پیشگیری و روش‌های و تکنیک‌های جدید از سوی دانشمندان و جرم‌شناسان و جامعه شناسان مطرح شده است. از جمله ریموند گسن، ژرژپیکا، هنری کلارک، گوردن هیوز، دنیس پ. روزنهام، پائول آبلوم که هرکدام در یک حوزه و بر اساس متغیرهای مختلف به جرم‌شناسی و بزه‌دیدگی شناسی و عوامل مؤثر بر وقوع جرائم و بزهکاری‌های شهری پرداخته‌اند اما در میان آن‌ها تحقیقات دنیس پ. روزنهام و مطالعات پیشگیری وضعی و تئوری (cpted)^۱ درخور توجه است.

وی در کتاب خود تحت عنوان پیشگیری از جرم، انواع روش‌های پیشگیری نوین را مورد مطالعه قرار داده است سازماندهی تشکل‌های مردمی، استفاده از وسایل ارتباط جمعی، آموزش حفاظت از خود و در نهایت پیشگیری از طریق تغییر در محیط فیزیکی را کار آمد دانسته است. چهار اصل تئوری فوق شامل سخت‌تر کردن هدف، کنترل دسترسی، افزایش مراقبت‌ها و موارد دیگر را معرفی و هر کدام را با آزمون‌های علمی در شهر و ایالت‌های مختلف ارزیابی گردید. از جمله پروژه (DI) یعنی علامت‌گذاری اموال، درصد کمی از جرایم را کاهش داد. اما سخت‌تر کردن هدف (مثل نصب موانع و حفاظ فیزیکی به‌طور چشمگیری سرقت را کاهش داد. در انگلیس نیز ارتقای ایمنی‌ها میزان سرقت را به $\frac{1}{3}$ کاهش داد. در نهایت، تئوری نتایج زیر را به دنبال داشت:

- تغییرات در محیط فیزیکی می‌تواند به‌عنوان یک کاتالیزور (تسهیل کننده) در بهبود وضعیت محله عمل کند.

- کمک به ساکنین در جهت کنترل جوامع خود مکانیسمی مؤثر در کاهش ترس از جرم در میان آن‌هاست.

- برنامه باید در مدت زمان واقع‌گرایانه به کار گرفته شود.

- تغییرات در محیط فیزیکی بسیار پرهزینه‌تر از تغییرات اجتماعی است اما دستیابی به آن بسیار آسان‌تر است. استراتژی در صورتی مؤثر است که در بر گیرنده حمایت مردم، مؤسسات، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی باشد (روزن‌بام، ۱۳۸۱، ص ۱۴۶ و ۱۴۷).

دورکیم و لاکسانی به تأثیر تمدن و فرهنگ و شرایط محیطی و اجتماعی در ارتکاب جرائم اشاره کرده‌اند و معتقدند «محیط اجتماعی، غذای پرورش ناهنجاری‌های بزهکاری است»، بزهکار مانند میکروبی است که زمانی می‌تواند در جامعه رشد کند که محیط اجتماعی زمینه‌های ارتکاب جرم (موقعیت) مجرمانه را مانند غذای او فراهم و آماده کند (فرجاد، ۱۳۶۹: ۱۳).

طبق تحقیقی که بر روی اثرات مواد مخدر بر بزهکاران و سارقان در آمریکا انجام یافته است، نتایج زیر به دست آمده است:

- معتادان بیشتر از افراد عادی مرتکب سرقت می‌شوند.

- نرخ جرائم جنسی و سرقت مسلحانه در نزد آنان کم‌تر از افراد عادی است.

- نرخ سرقت همراه با خشونت بر علیه اشخاص در نزد معتادان ۱/۳ و برای افراد عادی ۱۹/۷ می‌باشد (نجفی توانا، ۱۳۸۴: ۱۷۸).

پیشگیری:

پیشگیری یک مفهوم کلی است و به مجموعه اقداماتی گفته می‌شود که برای پیشگیری از فعل و انفعالات زیان‌آور محتمل بر فرد و گروه به عمل می‌آید، مانند پیشگیری از حوادث کار، پیشگیری از بزه‌کاری جوانان، پیشگیری از تصادفات در جاده و... (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۴: ۵)

انواع پیشگیری از جرم

گفتار اول - پیشگیری کیفری: اهداف اختصاصی کیفر به شرح ذیل است:

۱- اصلاح بزهکار از طریق تعلیم و تربیت جسمی و فکری و روانی بزهکار با به کارگرفتن تعلیق مجازات، اعمال مجازات سالب آزادی و نگهداری بزهکار در محیط‌های نیمه باز، باز و آزادی مشروط.

۲- حمایت جامعه از دو طریق:

الف) تعلیم و تربیت بزهکار برای زندگی مجدد در جامعه، ضمن اعمال مجازات‌های سالب آزادی و اقدامات تأمینی و تربیتی.

ب) طرد بزهکار از زندگی در اجتماع، ضمن اعمال مجازات‌های حبس دائم، حبس‌های طولی‌المدت و تبعید.

۳- ارباب بزهکار (پیشگیری فردی): ضمن اعمال کیفرهایی از قبیل جزای نقدی و مجازات سالب آزادی .

۴- ارباب دیگران (پیشگیری عمومی): با اعمال مجازات‌های طرد کننده از اجتماع نسبت به بزهکار از قبیل کیفرهایی چون حبس دائم، تبعید و... (وهابی، ۱۳۸۲، ص ۱۵۱ و ۱۵۲)

گفتار دوم - پیشگیری غیرکیفری: این نوع پیشگیری که قبل از وقوع جرم انجام می‌گردد یعنی توسل به اقدام‌های غیرسرکوبگر و غیرقهرآمیز که دارای ماهیت اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، وضعی، آموزشی و... هستند به منظور جامعه‌پذیر و قانونگرا ساختن افراد و حفاظت از آماج‌های جرم جهت جلوگیری از وقوع جرم که به دو گونه وضعی و اجتماعی تقسیم شده‌اند.

پیشگیری اجتماعی از جرم: مجموعه تدابیر و اقداماتی است که هدف آن حذف یا کاهش خطر عوامل اجتماعی و اقتصادی و محیطی جرم است (محمد نسل، ۱۳۸۷: ۵۱).

پیشگیری انتظامی: پیشگیری انتظامی عبارت است از: «مهار و کنترل جرم از طریق اقدامات پلیسی نظیر: افزایش گشت‌های انتظامی و حضور ملموس و مؤثر پلیس در

سطح شهر در جهت جلوگیری از اعمال مجرمانه و کاهش تکرار جرم در چارچوب قانون.

پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی: پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی را می‌توان این گونه تعریف کرد: "طراحی مناسب و کاربری مؤثر از فضا و محیط ساخته شده که منجر به کاهش فرصت‌های مجرمانه، افزایش ترس از جرم و بهبود کیفیت زندگی می‌شود".

شناسایی و بررسی پیشگیری اجتماعی به دو نوع جامعه‌مدار و رشدمدار (زودرس) تقسیم می‌شود.

الف: پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار: پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار در تلاش است تا با اتخاذ تدابیر و اقدامات مناسب برای از بین بردن یا کاهش عوامل جرم زا بر محیط اجتماعی و عمومی اثر گذارد. برای نمونه ایجاد مکان‌های تفریحی و یا احداث فضای سبز می‌تواند در کاهش یا حذف عوامل محیطی جرم زا نقش مهمی ایفا کند (متولی زاده نایینی، ۱۳۸۶، ص ۱۲۸).

ب: پیشگیری رشدمدار: پیشگیری رشدمدار به دنبال آن است تا با شناسایی عوامل خطر، تقویت عوامل حمایتی و مداخله زودرس از پایداری افراد در بزهکاری جلوگیری کند، به بیان دیگر می‌کوشد تا با به کارگیری اقدامات مناسب روان‌شناختی - اجتماعی زود هنگام از تداوم و استقرار رفتارهای مجرمانه در افراد ممانعت کند. (متولی زاده نایینی، ۱۳۸۶: ۱۲۸).

ابعاد پیشگیری اجتماعی: با توجه به نگرش‌های متفاوت نسبت به عوامل اجتماعی جرم، تقسیم‌بندی‌های مختلفی از پیشگیری اجتماعی ارائه شده است. از یک نظر پیشگیری اجتماعی از جرم به پنج زمینه تقسیم شده است:

۱. پیشگیری اوان کودکی یا پیشگیری رشدمدار؛

۲. پیشگیری از طریق رویکرد توسعه اجتماعی؛

۳. پیشگیری از طریق تمرکز بر نهادهایی مانند مدرسه یا مشاغل به جای تمرکز بر افراد؛
۴. پیشگیری از طریق انحراف مسیر بزهکاری گروه‌های در معرض خطر؛
۵. پیشگیری از طریق تغییر ارزش‌های اجتماعی توسط رسانه‌های مکتوب و غیرمکتوب.

نقش عوامل اجتماعی در بزهکاری و جرم؛ این عوامل عبارتند از:

- ۱- خانواده ۲- مدرسه ۳- عوامل اقتصادی باتاکید فقر ۴- بیکاری ۵- نقش دین و مذهب ۶- رسانه‌های جمعی ۷- گروه همسالان

شرایط آسیب‌زای خانواده که می‌تواند در بزهکاری نقش داشته باشد، به شرح زیر است:

- ۱- طلاق یا جدایی والدین
- ۲- وجود ناپدیری و نامادری
- ۳- اعتیاد والدین
- ۴- اختلافات خانوادگی (ناسازگاری والدین)
- ۵- خشونت والدین بر فرزندان
- ۶- بزهکاری اعضاء خانواده
- ۷- فقر عاطفی
- ۸- تبعیض بین فرزندان
- ۹- محبت افراطی
- ۱۰- کثرت فرزندان و....

اقدام‌های پلیس در مراقبت‌های رسمی

- ۱) شناسایی محدوده تحت مراقبت و جمع‌آوری اطلاعات: رئیس دایره پیشگیری برای مراقبت و افزایش خطر ارتکاب جرم ضروری است با اخذ تدابیر رئیس کلانتری محدوده استحفاظی را شناسایی کرده، اطلاعات لازم را جمع‌آوری کند.
- ۲) برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی انجام مراقبت‌ها و عملیات پیشگیرانه: طرح‌ریزی عبارتست از پیش‌بینی و تعیین یک روش اقدام یا ایجاد و ترتیب خاص در کارها و قسمت‌های ذیربط برای تسهیل در حصول به اهداف پیشگیرانه از جرم‌ها است و در دو مقطع زمانی کوتاه‌مدت و درازمدت برنامه‌ریزی می‌شود.
- ۴- هدایت و کنترل عملیات پیشگیرانه (مراقبت‌های رسمی): در هدایت عملیات پیشگیرانه استعداد، تجربه، آموزش و تحصیلات نقش عمده‌ای دارد. لذا رئیس دایره

پیشگیری از جرم‌ها باید در ایجاد انگیزه و حفظ روحیه در زیردستان و بهره‌گیری کارآمد از آن‌ها، ارتباط داشتن با اجتماع، و تعیین اولویت درپیشگیری، ایجاد هماهنگی با سایر سازمان‌ها و سازماندهی امور مربوط به پیشگیری مهارت‌های لازم را داشته باشد (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۷: ۵۰).

تعامل سازمان‌های قضای و انتظامی در پیشگیری از جرم

۱- تفاهم زبانی و فکری میان پلیس و دادسرا

در خصوص تعامل پلیس و دادسرا در پیشگیری از وقوع جرم و با پذیرش این موضوع که رویکرد چند نهادی به پیشگیری از وقوع جرم یکی از پیش شرط‌های موفقیت برنامه‌های پیشگیرانه است، برای ایجاد تعامل و همکاری بیشتر و بهتر بین پلیس و دادسرا می‌باشد، توجه به موارد زیر حائز اهمیت است (فرجیها، ۱۳۸۳: ۲۴-۲۵).

۲- تعامل در سایه اعطای مرخصی

یکی از مواردی که عدم انجام آن موجب به خطر افتادن قدرت بازدارنده و پیشگیرانه احتمالی مجازات‌ها است، عدم هماهنگی و دقت قضات در صدور اجازه مرخصی برای مجرمان است. در یک بستر نامناسب و بدون رعایت شرایط اعطای مرخصی و در نظر گرفتن تبعات منفی آن برای مجرمان خطرناک، می‌تواند موجب تکرار جرم و سازمان یافتگی بیشتر جرایم شود.

۳- استفاده از قضات سیار در گشت‌های پلیسی

در بعضی از گشت‌های مربوط به طرح‌های پلیسی از قاضی سیار در کنار مأموران پلیس استفاده شود. این اقدام در بعضی از جرائم می‌تواند از برخوردهای سلیقه‌ای و غیر کارشناسی مأمورین جلوگیری کند.

۴- تعامل در سایه صدور قرار بازداشت موقت به صورت کلی

یکی دیگر از مصادیق تعامل سازمان پلیس و نهاد کیفری که در مواردی در طرح‌های پلیسی دیده می‌شود، صدور دستور بازداشت موقت به صورت کلی است. صرف نظر

از قانونی بودن یا غیرقانونی بودن صدور چنین دستوری، به نظر می‌رسد اگر مقنن به دادستان چنین اجزاهای را داده باشد که در برخی موارد استثنایی اقدام به صدور دستور بازداشت موقت به صورت کلی کند، در طرح‌های ضربتی و مبتنی بر شداد و غلاظ کیفری، شاید بتواند به صورت مقطعی پاسخگو بوده و نرخ جرایم خرد را کاهش دهد.

۵- استفاده همزمان از پلیس محلی و قاضی محلی

استفاده از پلیس محلی در مقابل جرایم خرد، بیشتر آرامش بخش و اطمینان بخش خواهد بود تا بازدارنده، به علاوه، همانند تجربه تأسیس شورایاری‌ها در محلات، می‌توان از عدالت قضائی محلی به‌عنوان تکمیل‌کننده پلیس محلی استفاده کرد.

ارکان و عناصر نظریه CPTED

۱- تعیین قلمرو (قلمروگرایی)

موجود زنده بنا بر خصلت خود مدعی قلمروی خاص است و از آن در مقابل دیگران دفاع می‌کند. هایدگر عقیده دارد که اجزای اصلی قلمرو "مشخص" بودن و "دفاع" از آن است. وی بر این باور است که هر حیوان توسط حباب‌ها یا بالون‌هایی با اشکال غیرمنظم احاطه شده است که جهت حفظ فضایی متناسب ما بین یکایک جانوران به کار می‌رود. طراحی باید به گونه‌ای باشد تا فضاهای عمومی، خصوصی و نیمه خصوصی از یکدیگر متمایز باشند. زیرا اگر این فضاها تفکیک شوند هر فرد نسبت به فضای خود احساس تعلق خواهد کرد و در نتیجه در صورت ورود فردی غریبه یا مهاجم وی مورد مراقبت و نظارت ساکنین قرار خواهد گرفت.

۲- نظارت یا مراقبت

اگر مجرم تصور کند که در صورت ارتکاب جرم در معرض نظارت و مشاهده قرار خواهد گرفت، اگر چه به واقع نیز این گونه نباشد، احتمال ارتکاب جرم توسط وی کمتر خواهد شد. در مطالعه‌ای که در رابطه با گرایش‌ها و افکار مجرمان انجام شده

است، دو عامل در متوقف کردن مجرمان بسیار مؤثر تلقی شده است: اول، نشانه‌ها و علائم تصرف و دیگری، نظارت.

سارقان بر اهمیت نظارت ساکنان محله صحنه گذاشته‌اند و بعد از مالکان، همسایگان را مهم‌ترین افراد برای نظارت بر محله معرفی کرده‌اند (بنت، ۱۹۸۶: ۵۵-۴۱). نظارت بر سه گونه است:

۱) نظارت طبیعی و غیررسمی: وقتی تحقق می‌یابد که منزل به گونه‌ای طراحی شود که ساکنان داخلی بتوانند به راحتی بر فضاهای خصوصی، نیمه خصوصی و عمومی کاملاً نظارت داشته باشند. این نظارت معمولاً از طریق پنجره‌ها ممکن می‌شود. جاکوبز بیان می‌دارد که نظارت طبیعی بدین معنا است که ساکنین منازل باید قادر باشند حیاط، گاراژ یا پارکینگ و خیابان را مشاهده نمایند.

۲) نظارت رسمی یا سازمان یافته: توسط افرادی که به این کار گمارده می‌شوند مانند نگهبانان یا محافظان امنیتی انجام می‌شود.

۳) نظارت مکانیکی: با بهبود روشنایی و نصب دوربین‌های مداربسته قابل اجراست.

۳- کنترل دسترسی یا ورودی

یکی از مفاهیم اصلی نظریه CPTED است که بر کاهش فرصت‌های مجرمانه متمرکز است. این کاهش از طریق جلوگیری از دسترسی به آماج‌های بالقوه، بالا بردن خطر دستگیری و افزایش تلاش برای ارتکاب جرم محقق می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهند مناطقی که دارای ورودی‌ها و دسترسی‌های نامنظم و بی‌قاعده هستند، نسبت به مناطق با ورودی و دسترسی محدود، جرائم بیشتری را تجربه می‌کنند.

۴- تصویر و نگهداری از فضا

این نظریه بر این نکته اشاره دارد که امنیت و قابلیت زندگی در یک فضا بستگی به درک و تصویری دارد که ساکنین و محله‌های مجاور از آن فضا دارند. هویت مکانی بخشی از هویت فردی است. پروشانسکی برای نخستین بار در سال ۱۹۷۸ به طرح

مسأله رابطه شهر و شخصیت پرداخت. وی هویت مکانی را این گونه تعریف می‌کند: هویت مکانی، بخشی از زیر ساخت‌های هویت فردی انسان و حاصل شناخت‌های عمومی او در باره جهان فیزیکی است که انسان در آن زندگی می‌کند (رضا زاده، ۱۳۸۰، ۶-۷).

۵- سخت کردن آماج جرم

این روش سنتی‌ترین روش پیشگیری از جرم و در عین حال یکی از اجزای نظریه CPTED است. این روش بر این فرض است که می‌توان از طریق کاهش درجه آسیب‌پذیری آماج‌هایی که فرصت ارتکاب جرم را فراهم می‌آورند از وقوع جرم جلوگیری کرد (نجفی ابرندآبادی و هاشم‌بیگی، ۱۳۷۷، ۳۲۳).

۶- فعالیت پشتیبانی

شامل استفاده از طراحی به منظور تشویق ساکنین در جهت استفاده و حضور بیشتر در فضا است. این جزء از نظریه CPTED با دیگر اجزا سبب می‌شوند تا چشمان ناظر در مکان افزایش یابند و این مانع از ارتکاب جرم می‌شود.

الگوی علمی و نظری فرایند پیشگیری

در الگوهای علمی ارائه شده برای پیشگیری از جرم، کم و بیش مراحل زیر دیده می‌شود:

۱. شناسایی مسأله جرم و هدف‌گذاری.
۲. آسی شناسی علل جرم.
۳. انتخاب اقدامات ویژه و ارائه راه حل‌های عملیاتی و کاربردی.
۴. اجرا راهکارهای پیشگیرانه.
۵. ارزیابی و تعدیل نتایج اجرای برنامه.

جدول گویه‌های مورد پرسش

شماره سؤالات	گویه‌ها	مولفه‌های مورد تحقیق
۱ تا ۱۰	<p>۱- کاهش ارتباط افراد با گروه‌های بزهکار و سارق از طریق افزایش امکانات فرهنگی - ورزشی</p> <p>۲- افزایش پیوند فردو جامعه در جهت کنترل اجتماعی و تقویت فرایند رسمی و غیر رسمی کنترل اجتماعی سارقان</p> <p>۳- آموزش قواعد و هنجارهای رسمی جامعه در مدرسه جهت جلوگیری از بزهکاری دانش آموزان</p> <p>۴- کاهش فقر ، بیکاری و اعتیاد در بین جوانان</p> <p>۵- افزایش آگاهی و اطلاع رسانی به مردم از طریق رسانه های جمعی</p> <p>۶- ایجاد تعامل میان نهادهای اجتماعی، دادسرا و شرکت برق در زمینه مقابله با سرقت</p> <p>۷- تلاش برای تحکیم خانواده، حمایت از خانواده‌های بی‌سرپرست و بدسرپرست</p> <p>۸- تقویت باورهای دینی جهت مبارزه با سرقت</p> <p>۹- تشکیل کمیته‌های محلی کنترل مجرمین و نگهبان محله</p> <p>۱۰- جلوگیری از تبعیض و محرومیت ناشی از سایر شکل‌های بی عدالتی</p>	پیشگیری اجتماعی
۱۱ تا ۲۰	<p>۱۱- شناسایی و کنترل مراکز خرید سیم های برق و ذوب فلزات</p> <p>۱۲- شناخت دقیق حوزه استحفاظی و آگاهی از جغرافیای جرم</p> <p>۱۳- استفاده از بانک های اطلاعاتی در رابطه با سارقان و مالخران</p> <p>۱۴- استفاده و بکارگیری از منابع و مخبرین توسط پلیس</p> <p>۱۵- انجام گشت‌های مؤثر در مسیر هدف سارقان</p> <p>۱۶- کنترل و پایش پیمانکاران و اخذ گواهی سوء پیشینه</p> <p>۱۷- افزایش گشت و مراقبت‌های پلیس</p> <p>۱۸- استفاده از گشت های تلفیقی محسوس و نامحسوس پلیس و شرکت برق</p> <p>۱۹- ایجاد ساز و کارهای لازم جهت تعامل پلیس و دادسرا در حوزه های ساماندهی آمار جنایی ، نظارت بر مجرمان سابقه‌دار و سجل کیفری</p> <p>۲۰- استفاده از فناوری‌های نو در مورد جرم ، تحلیل جرم و تهیه نقشه جامع جرم</p>	پیشگیری انتظامی
۲۱ تا ۳۰	<p>۲۱- استفاده و بهره‌گیری از روشنمایی مناسب در معابر ، خیابان‌ها و محله در شب</p> <p>۲۲- بکارگیری سرایدرون‌نگهبان محله در خیابانها ومحلات اطراف تجهیزات برق</p> <p>۲۳- بکارگیری تجهیزات حفاظتی مانند دوربین مدار بسته ، سیستم های اعلام خطر و هشدار</p> <p>۲۴- طراحی محل نصب و مسیرهای انتقال تجهیزات برق که امکان نظارت پلیس را افزایش دهد</p> <p>۲۵- طراحی شبکه های انتقال برق در مسیرهای پرتردد</p> <p>۲۶- زیر زمینی کردن شبکه های برق‌رسانی فشار ضعیف</p> <p>۲۷- استفاده از کابل‌های خود نگهدار بجای سیم‌های مسی</p> <p>۲۸- جوشکاری پایه‌های ترانس برق</p> <p>۲۹- استفاده از سیم‌های آلومینیومی به جای سیم‌های مسی</p> <p>۳۰- عدم انتقال و قرار گرفتن تجهیزات برق در میان بوته‌ها و درختان</p>	پیشگیری از طریق طراحی محیطی

روش‌شناسی تحقیق: تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش و ماهیت، توصیفی-پیمایشی می‌باشد.

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش حاضر شامل، کلیه افسرانی است که دارای حداقل ۵ سال سابقه کار اجرایی می‌باشند. طبق این تعریف در مجموع تعداد ۱۰۰ نفر از کارکنان واحدهای مذکور به‌عنوان جامعه آماری محسوب گردیده که به صورت کل شماری مورد نظر سنجی قرار می‌گیرند. در این پژوهش، برای تهیه و تدوین فصل ادبیات و مباحث نظری تحقیق جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای با بهره‌گیری از مطالعه منابع فارسی، کتب ترجمه شده و متون، اینترنت، مجلات، مقالات، روزنامه‌های مرتبط با موضوع تحقیق، از روش فیش‌برداری می‌باشد. درگردآوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه محقق ساخته ۳۰ گویه‌ای با طیف پنج‌گزینه‌ای استفاده شده است، در این تحقیق برای تعیین اعتبارروایی ابزار اندازه‌گیری، در مرحله مقدماتی، پرسشنامه بین تعداد محدودی از افراد صاحب نظر، خبره و آشنا به امور تحقیقاتی توزیع شد، در ادامه با بهره‌گیری از نظرات اساتید راهنما، مشاور و تعدادی از متخصصان به روش دلفی، پرسشنامه نهایی تهیه شد. روایی پرسشنامه‌ها توسط اساتید راهنما، مشاور و ۱۰ نفر از متخصصان امر تأیید شد. در این تحقیق، از آزمون‌های فریدمن و تحلیل عامل استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

نظر پاسخ‌دهندگان در خصوص سؤالات تحقیق:

۱- شیوه‌های پیشگیری اجتماعی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

به منظور تعیین و اختصاص رتبه به گویه‌های شماره یک تا ده در پرسشنامه از نقطه نظر شرکت‌کنندگان در این تحقیق از آزمون فریدمن استفاده شد: نتایج نشان داد که از نظر پاسخ‌دهندگان میان ده طریق ممکن برای پیشگیری اجتماعی از سرقت تجهیزات

انتقال برق تفاوت معنا داری وجود دارد، بدین معنی که گویه‌ها را می توان حائز رتبه بندی‌های نابرابر دانست. رتبه بندی این گویه‌ها در جدول ۴-۹ ارائه می شود .

جدول ۴-۹ : گویه‌های عامل پیشگیری اجتماعی

رتبه	گویه
۶/۶۱	۴. کاهش فقر ، بیکاری و اعتیاد در بین جوانان
۵/۸۴	۱. کاهش ارتباط افراد با گروههای بزهکار و سارق از طریق افزایش امکانات فرهنگی - ورزشی
۵/۶۷	۹. تشکیل کمیته های محلی کنترل مجرمین و نگهبان محله
۵/۶۳	۵. افزایش آگاهی و اطلاع رسانی به مردم از طریق رسانه های جمعی
۵/۵۱	۸. تقویت باورهای دینی جهت مبارزه با سرقت
۵/۴۱	۳. آموزش قواعد و هنجارهای رسمی جامعه در مدرسه جهت جلوگیری از بزهکاری دانش آموزان
۵/۳۱	۶ ایجاد تعامل میان نهاد های اجتماعی ، دادسرا و شرکت برق در زمینه مقابله با سرقت.
۵/۱۶	۷. تلاش برای تحکیم خانواده ، حمایت از خانواده های بی سرپرست و بدسرپرست
۴/۹۶	۲. افزایش پیوند فردو جامعه درجهت کنترل اجتماعی و تقویت فرآیند رسمی و غیر رسمی کنترل اجتماعی سارقان
۴/۹۱	۱۰. جلوگیری از تبعیض و محرومیت ناشی از سایر شکل های بی عدالتی

همان گونه که یافته‌های آزمون رتبه بندی فریدمن نشان می دهد، گویه‌های شماره ۵، ۱، ۹ و ۵ حائز بالاترین رتبه‌ها شدند. مقدار مربع کای برای ۹۳ نفر شرکت کننده با درجه آزادی ۹ برابر با ۳۴/۴۸ شد .

۲- شیوه‌های پیشگیری انتظامی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟

گویه‌های شماره ۱۱ تا ۲۰ نشان از این دارد که کارکنان نیروی انتظامی معتقدند که تمام ابزار پیشگیری انتظامی از سرقت که به صورت روزانه با آن در ارتباط هستند تأثیر زیاد و تقریباً یکسانی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق دارند و استفاده از این شیوه‌ها و شگردهای پلیس باعث جلوگیری محسوس و قابل قبولی در ارتکاب سرقت توسط مجرمین می‌گردد. جدول ۴-۹ گویه‌های عامل پیشگیری انتظامی را نشان می دهد .

جدول ۴- ۱۰: گویه‌های عامل پیشگیری انتظامی

رتبه	گویه
۶/۷۳	۱۱. شناسای و کنترل مراکز خرید سیم های برق و ذوب فلزات
۶/۶۸	۱۴. استفاده و بکارگیری از منابع و مخبرین توسط پلیس
۶/۶۶	۱۵. انجام گشت های مؤثر در مسیر هدف سارقان
۶/۶۳	۱۷. افزایش گشت و مراقبتهای پلیس
۶/۴۸	۱۸. استفاده از گشت های تلفیقی محسوس و نامحسوس پلیس و شرکت برق
۶/۴۳	۱۲. شناخت دقیق حوزه استحفاظی و آگاهی از جغرافیای جرم
۶/۲۸	۱۹. ایجاد ساز و کارهای لازم جهت تعامل پلیس و دادسر در حوزه های ساماندهی آمار جنایی ، نظارت بر مجرمان سابق دار و سجل کیفری
۶/۲۲	۱۳. استفاده از بانک های اطلاعاتی در رابطه با سارقان و مالخران
۶/۰۹	۲۰. استفاده از فناوریهای نو در مورد جرم ، تحلیل جرم و تهیه نقشه جامع جرم
۶/۰۳	۱۶. کنترل و پایش بیمانکاران و اخذ گواهی سوء پیشینه از آنان

علی‌رغم تساوی رتبه‌های اختصاص داده شده به گویه‌های پیشگیری انتظامی مربع کای ۲۶۳/۵۶ با درجه آزادی ۹ برای نفر ۹۳ شرکت کننده به دست آمد. از این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که میان راه‌های پیشنهاد شده به‌عنوان پیشگیری انتظامی از سرقت تجهیزات انتقال برق از نظر شرکت کنندگان تفاوت محسوسی وجود ندارد.

۳- شیوه‌های پیشگیری از طریق طراحی محیطی در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان تأثیر دارد؟
گویه‌های شماره ۲۱ تا ۳۰ در پرسشنامه به‌کار گرفته شده راه‌های پیشگیری از طریق طراحی محیطی را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آزمون ناپارامتری فریدمن جهت رتبه بندی گویه ها نشان داد که از نظر شرکت کنندگان در این تحقیق راه‌های پیشنهاد شده حائز رتبه‌های متفاوتی هستند که در جدول ۴-۱۰ ارائه شده است .

جدول ۴- ۱۱: گویه‌های عامل پیشگیری از طریق طراحی محیطی

رتبه	گویه
۶/۹۵	۲۱. استفاده و بهره‌گیری از روشنایی مناسب در معابر، خیابانها و محله‌ها در شب
۶/۹۲	۲۲. بکارگیری سرایدارونگهبان محله در خیابانها و محلات اطراف تجهیزات برق
۶/۸۰	۲۳. بکارگیری تجهیزات حفاظتی مانند دوربین مدار بسته، سیستم‌های اعلام خطر و هشدار
۶/۷۲	۲۴. زیر زمینی کردن شبکه‌های برق رسانی فشار ضعیف
۶/۷۲	۲۵. استفاده از کابل‌های خود نگهدار بجای سیم‌های مسی
۶/۴۲	۲۶. طراحی محل نصب و مسیرهای انتقال تجهیزات برق که امکان نظارت پلیس را افزایش دهد
۶/۱۵	۲۷. طراحی شبکه‌های انتقال برق در مسیرهای پرتردد
۶/۱۵	۲۸. استفاده از سیم‌های آلومینیومی به جای سیم‌های مسی
۵/۹۲	۲۹. جوشکاری پایه‌های ترانس برق
۵/۴۸	۳۰. عدم انتقال و قرار گرفتن تجهیزات برق در میان بوته‌ها و درختان

همان‌گونه که محتویات جدول ۴-۲-۳ نشان می‌دهد، گویه‌های شماره ۲۲، ۲۱، ۲۳ بالاترین رتبه‌ها را به عنوان راه‌های جلوگیری از طریق طراحی محیطی کسب نمودند. از میان گویه‌های راه‌های جلوگیری از طریق طراحی محیطی گویه شماره ۲۲ با رتبه ۶/۹۲ از نظر شرکت کنندگان در تحقیق بیشترین تأثیر را در پیشگیری از سرقت داشته است. بدین معنی که به کارگیری سرایدار و نگهبان محله در اطراف تجهیزات انتقال برق مانع از سرقت آنها توسط مجرمین و سارقین می‌گردد.

۴- اولویت‌بندی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر به چه میزان است؟

به منظور بررسی مهم‌ترین و مؤثرترین راه پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق از میان سه راه پیشنهاد شده از آزمون آماری تحلیل عاملی (مولفه اساسی) استفاده شده، از میان سه مؤلفه ارائه شده، راه‌های پیشگیری اجتماعی، راه‌های پیشگیری انتظامی و پیشگیری از طریق طراحی محیطی نتایج تحلیل عاملی نشان داد که راه

پیشگیری اجتماعی به‌عنوان برترین و مؤثرترین عامل از سوی شرکت کنندگان انتخاب شده است و دو راه پیشگیری از طریق طراحی محیطی و پیشگیری انتظامی حائز رتبه‌های بعدی شدند. جدول ۴-۱۱ میزان تأثیر گذاری این عوامل را نشان می‌دهد.

جدول ۴-۱۲: توضیح بار عاملی فاکتورهای تأثیر گذار

فاکتور	بار عاملی	واریانس توضیح داده شده	واریانس تجمعی
۱	۲/۲۳	۷۵/۴۵	۷۴/۴۵
۲	۰/۵۱۳	۱۷/۱۱	۹۱/۵۶
۳	۰/۲۵۳	۸/۴۳	۱۰۰

نتایج تحلیل عاملی نشان می‌دهد که فاکتور اجتماعی با بار عاملی ۲/۲۳، ۰/۷۵ درصد از واریانس مشاهده شده در متغیر وابسته یعنی پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق را توضیح می‌دهد؛ در حالی که دو عامل دیگر کم‌تر از ۰/۲۵ درصد از کل واریانس متغیر وابسته را توضیح می‌دهند.

بحث و نتیجه گیری

تحقیق حاضر با هدف شناسایی تأثیر شیوه‌های پیشگیری از جرم در پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق در شهرستان ملایر و اولویت بندی این شیوه‌ها در سال ۱۳۹۴ انجام گرفت تا با شناسایی شیوه‌های پیشگیری از سرقت موجب جلوگیری از سرقت‌های متوالی که از سال ۹۰ تا ۹۳ صوت گرفته و روند رو به رشد داشته مقابله نماید، و از وارد شدن خسارت مادی به شرکت‌های برق جلوگیری نموده و رضایت و آسایش و امنیت شهروندان، کشاورزان، سازمانها و ادارات را تامین نماید.

لذا در این پژوهش تأثیر شیوه‌های پیشگیری از سرقت بررسی و ضمن توجه به پیشینه‌ی تحقق، تحقیقات داخلی و خارجی و نتایج و روش‌های به‌کار برده شده ذکر گردید در جمع‌بندی پیشینه تحقیق فرق تحقیق صورت گرفته با دیگران بیان شد و بیان مطالبی در رابطه با سرقت، پیشگیری، تجهیزات انتقال برق، پیشگیری اجتماعی،

پیشگیری انتظامی، پیشگیری از طریق طراحی محیطی، دلایل و مدارک و نظریه‌های علمی مرتبط با موضوع، سؤالات تحقیق، منتخبی از آمار سرقت تجهیزات شبکه برق، معرفی شهرستان ملایر و تاریخچه و خلاصه از شرکت توزیع برق ملایر پرداخته و در چهارچوب نظری سعی شده است. به نظر اغلب افراد در مورد موضوع توجه خاص شود و در نهایت مدل تحقیق بر اساس سؤالات تحقیق و استفاده از نظریه‌های علمی مرتبط با موضوع ترسیم گردیده است.

در این تحقیق، برای مشخص نمودن چهارچوب نظری تحقیق در رابطه با موضوع تحقیق و متغیرهای مورد بحث از نظریات فارینگتون، شفت، روزنابم، ساترلند، تراوس هیروشی، شاو، مک‌کی، آلبرت باندورا، هوپ، تونری، محمدنسل، گل محمدی خامنه، نجفی ابرند آبادی، کی نیا، سی‌ری. جفری، اسچملو آنجل، الیزابت وود و جین جاکوبز، جیسون و از دیدگاه صاحب نظران استفاده گردید از برخی نظریات به صورت کلی و از برخی نظریات دیگر در جهت ساختن سؤالات تحقیق استفاده گردید.

نتایج نشان داد که از نظر پاسخ‌دهندگان میان ده طریق ممکن برای پیشگیری اجتماعی از سرقت تجهیزات انتقال برق تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین معنی که گویه‌ها را می‌توان حائز رتبه‌بندی‌های نابرابر دانست. همان‌گونه که یافته‌های آزمون رتبه‌بندی فریدمن نشان می‌دهد، گویه‌های شماره ۴، ۱، ۹ و ۵ حائز بالاترین رتبه‌ها شدند. مقدار مربع کای برای ۹۳ نفر شرکت کننده با درجه آزادی ۹ برابر با $۳۴/۴۸$ شد. یافته‌های این تحقیق درباره سوال فوق با یافته‌های (قربان حسینی ، ۱۳۷۴) " تحقیقی تحت عنوان "جرم‌شناسی و جرم‌یابی سرقت مطابقت دارد." و از طرفی با نظریه‌های اجتماعی که توسط جرم شناسان و نظریه پردازانی مانند تونری، فارینگتون بیان شده است و در آن به نقش خانواده، آموزش، وسایل ارتباط جمعی، فاصله طبقاتی - ارتباط با بزهکاران، گسستگی تعلق فرد با جامعه، شکاف درآمدی فقیر و

غنی، توزیع نابرابر قدرت و ثروت را در تدابیر پیشگیری اجتماعی بسیار با اهمیت نشان می‌دهند و هر کدام از این عوامل در بزهکاری افراد نقش اساسی دارند.

با وجود تساوی رتبه‌های اختصاص داده شده به گویه‌های پیشگیری انتظامی مربع کای ۲۶۳/۵۶ با درجه آزادی ۹ برای ۹۳ شرکت کننده به دست آمد. از این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که میان راه‌های پیشنهاد شده به عنوان پیشگیری انتظامی از سرقت تجهیزات انتقال برق از نظر شرکت کنندگان تفاوت محسوسی وجود ندارد یافته‌هایی این تحقیق درباره سؤال فوق با یافته‌های (سامع خورشاد، ۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان " بررسی شیوه‌های مبارزه با سرقت تجهیزات شبکه برق در استان مازندران" مطابقت دارد و از طرفی محمد نسل اقدامات مداخله‌ای پلیس در زمینه پیشگیری از جرائم، مبتنی بر رویکردهای عملی پلیس در زمینه پیشگیری از جرم را چهارده رویکرد: کاهش بازار جرم، مدیریت خطر جرم، پلیس جامعه محور، حل مساله، پنجره‌های شکسته، انعطاف صفر، اهرم‌های خمیده، جلب مشارکت نهادهای عمومی، پلیس نقاط پر جرم، پلیس مبتنی بر فناوری، پلیس اطمینان بخش، پلیس مبتنی بر اطلاعات، رویکرد تلفیقی در کشورهای مختلف را مورد بررسی قرار می‌دهد که در این تحقیق به آن اشاره گردید.

از نظر شرکت کنندگان در این تحقیق، راه‌های پیشنهاد شده از طریق طراحی محیطی حائز رتبه‌های متفاوتی هستند و گویه‌های شماره ۲۲، ۲۱، ۲۳ بالاترین رتبه‌ها را به عنوان راه‌های جلوگیری از طریق طراحی محیطی کسب نمودند.

یافته‌های این تحقیق در باره سؤال فوق با یافته‌های (الماسی، ۱۳۸۶) تحقیقی تحت عنوان " پیشگیری وضعی از سرقت اموال دولتی با موضوع سرقت کابل‌های برق شهرستان خرم آباد" با تحقیق (حسین زاده، ۱۳۹۳) تحت عنوان "پیشگیری وضعی از سرقت تجهیزات انتقال نیرو" مطابقت دارد و از طرفی نظریه جفری cpted (پیشگیری از طریق طراحی محیطی) بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی مناسب محل

سکونت، کار و زندگی افراد، از جرم ارتكابی در محیط ساخته شده پیشگیری کرد، این پیشگیری بر این باور است که مجرم ارتكاب جرم را انتخاب می کند، جرم معلول فرصت است مجرم فردی عقلانی است و جرم انتخابی عقلانی است و تأثیر گذاشتن بر عوامل وضعی راحت تر از تغییر و مبارزه با ضعف های بشری و اصلاح شخصیت افراد است در نتیجه، راه حل مناسب را کم کردن فرصت های مجرمانه می داند.

در تحلیل مؤلفه های اصلی از نظر پاسخ دهندگان، شیوه های مؤثر پیشگیری اجتماعی از سرقت تجهیزات انتقال برق با بار عاملی $۲/۲۳$ ، شیوه های مؤثر پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق از طریق طراحی محیطی $۵۱۳/۰$ درصد و شیوه های مؤثر پیشگیری انتظامی از سرقت تجهیزات برق با بار عاملی $۲۵۳/۰$ درصد را کسب نمودند.

نتایج تحلیل عاملی نشان می دهد که فاکتور اجتماعی با عاملی $۲/۲۳$ و $۷۵/۰$ درصد از واریانس مشاهده شده در متغیر وابسته یعنی پیشگیری از سرقت تجهیزات برق را توضیح می دهد، در حالی که دو عامل دیگر کمتر از $۲۵/۰$ درصد از کل واریانس متغیر وابسته را توضیح می دهد. تحقیق حاضر نیز با استفاده از نظرات اندیشمندان و نظریه پردازان تدوین شده و سعی گردیده از تلفیقی از شیوه های پیشگیری از جرم به منظور پیشگیری از سرقت تجهیزات انتقال برق بر اساس تئوری های نظری و عملی و از کنارهم قرار گرفتن چند متغیر پیشگیری از جرم برای اولین بار استفاده شود و راهکارهای مناسبی ارائه و پیشنهاد گردد.

پژوهشگران در این تحقیق علاوه بر استفاده از تجربیات دیگران ابتدا اقدام به شناسایی شیوه های پیشگیری از سرقت شامل پیشگیری اجتماعی، پیشگیری انتظامی، پیشگیری از طریق طراحی محیطی نموده اند. و پس از شناسایی این شیوه ها که متفاوت با تحقیقات دیگران، است اقدام به رتبه بندی مابین این شیوه ها نموده تا مشخص گردد.

کدام یک در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند و تأثیر کدام یک بیشتر از دیگری است. بدین ترتیب، تحقیقی نو و تازه می‌باشد که با کار دیگران فرق اساسی دارد.

پیشنهاد‌های کاربردی ناشی از یافته‌های تحقیق

۱). کاهش فقر، بیکاری و اعتیاد در بین جوانان از طریق اشتغال‌زایی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۲). کاهش ارتباط افراد با گروه‌های بزهکار و سارق از طریق افزایش امکانات فرهنگی - ورزشی و پر کردن اوقات فراغت افراد با تفریحات سالم و مناسب

۳). تشکیل کمیته‌های محلی کنترل مجرمین و نگهبان محله، استفاده از ظرفیت‌های موجود و مسؤولیت پذیری شهروندان

۴). تقویت باورهای دینی جهت مبارزه با سرقت و استفاده از ظرفیت علما، روحانیون و سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی

۵). آموزش قواعد و هنجارهای رسمی جامعه در مدرسه جهت جلوگیری از بزهکاری دانش آموزان

۶). تلاش برای تحکیم بنیان خانواده، حمایت از خانواده‌های بی‌سرپرست و بد سرپرست، کاهش فقر، بیکاری و اعتیاد در بین جوانان از طریق اشتغال‌زایی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۷) استفاده و بهره‌گیری از روشنایی مناسب در معابر، خیابان‌ها و محله‌ها در شب

۸) به‌کارگیری تجهیزات حفاظتی مانند دوربین مدار بسته، سیستم‌های اعلام خطر و هشدار

۹) طراحی محل نصب و مسیرهای انتقال تجهیزات برق که امکان نظارت پلیس را افزایش دهد

۱۰) زیر زمینی کردن شبکه‌های برق رسانی فشار ضعیف

۱۱) استفاده از کابل‌های خود نگهدار به جای سیم‌های مسی

- ۱۲) استفاده از سیم‌های آلومینیومی به جای سیم‌های مسی
- ۱۳) تعامل اداره برق و نیروی انتظامی در جهت طراحی محیطی محل‌های عبور و نصب تجهیزات شبکه برق
- ۱۴) افزایش مراقبت‌های پلیس به خصوص در اواخر شب
- ۱۵) شناسای مراکز خرید سیم‌های برق و کارگاه‌های ذوب فلزات و کنترل آنها
- ۱۶) شناسایی و کنترل ضایعات فروشی‌ها، مال خرها، و خریداران وسایل مستعمل
- ۱۷) به منظور احساس ناامنی در سارق یا سارقان احتمالی با برنامه‌ای مدون در ساعات مختلف شبانه روز حضور فیزیکی پلیس را در سطح حوزه با ایجاد گشت‌های غیر مترقبه افزایش دهیم.
- ۱۸) پرداخت حقالکشف به کاشفان کابل‌های برق جهت ایجاد انگیزه بیشتر
- ۱۹) برنامه‌ریزی دقیق و هدفمند و اقدام به موقع پلیس در شناسای نقاط جرم خیز و آلوده، کنترل و شناسایی سارقین سابقه دار، ایجاد گلوگاه‌های ایست و بازرسی در ورودی و خروجی شهرستان.

منابع و مآخذ :

- امین صارمی ، نوزر (۱۳۸۴) ، در آمدی بر کاربرد روش تحقیق در علوم انتظامی ، تهران ، موسسه انتشاراتی جهان جام جم .
- آشوری، محمد، (۱۳۷۱)، آیین دادرسی کیفری، جلد نخست، تهران، انتشارات سمت، چاپ نخست
- بیات ، بهرام، (۱۳۸۷)، پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور، تهران، معاونت اجتماعی نیروی انتظامی، اداره کل مطالعات اجتماعی
- پ.س.سن، (۱۳۸۴)، ماشینهای الکتریکی (تحلیل، بهره برداری، کنترل)، ترجمه : مهرداد عابدی - محمد تقی نبوی، تهران ، انتشارات بصیر .
- جیسون، سوزان (۱۳۸۷) ، طراحی محیطی جرم سبز (پیشگیری از طریق طراحی محیطی، ترجمه: کلانتری ، محسن ، سلامی بیرامی ، ابوذر ، تهران دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا
- حسینی، سید محمد (۱۳۸۳)، سیاست جنایی در اسلام و در جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سمت ودانشگاه تهران
- دنيس پ، روزنبا م (۱۳۸۱)، پیشگیری از جرم، ترجمه مصطفی شوشتری، تهران، مرکز فناوری آموزش
- رهنمود های سازمان ملل برای پیشگیری از بزهکاری جوانان، (۱۳۸۲)، مجموعه مقالات پیشگیری از جرم، تهران مرکز مطبوعات و انتشارات
- رجبی پور، محمد (۱۳۸۳)، در آمدی بر پیشگیری مقتدرانه پلیس از جرم، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم .
- راجیان اصلی، مهرداد (۱۳۸۴)، رهیافتی نو به بنیان های نظری پیشگیری از جرم، مجله حقوقی دادگستری، شماره های ۴۹-۴۸
- روزنبا م، دنيس پ (۱۳۸۱)، پیشگیری از جرم ترجمه حمید رضا حبیبی، تهران.
- ریچارد ال، آرینگتون (۱۳۹۰)، پیشگیری از جرم راهنمای علمی مامورین پلیس، ترجمه دکتر عفت ملک، چاپ اول، شرکت ناجی نشر
- ژرژ پیکا، (۱۳۷۶)، شماره ۲، پیشگیری از جرم های شهرنشینی، ترجمه عزیز طوسی، تهران ، ماهنامه دادرسی سازمان نیروهای مسلح .
- سعیدی، علی (۱۳۹۱)، راهی میان بر برای نوسازی وپایداری شبکه های توزیع برق، مشهد، نشر امید مهر

- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه (۱۳۸۵)، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، تهران: آگاه فرجاد، محمد حسین (۱۳۶۹)، روانشناسی و جامعه شناسی جنایی، نشر همراه چاپ اول.
- کی نیا، مهدی (۱۳۷۳)، مبانی جرم شناسی، انتشارات دانشگاه تهران
- گل محمدی خامنه، علی (۱۳۸۷)، پیشگیری از جرائم، تهران، انتشارات جهان جام جم
- گسن، ریموند (۱۳۷۰)، جرم شناسی کاربردی، ترجمه مهدی کی نیا، تهران، نشر مترجم
- گل محمدی خامنه، علی (۱۳۸۵)، مدیریت پیشگیری از جرم، تهران، دانشگاه علوم انتظامی، معاونت آموزش
- گلدوزیان، ایرج، (۱۳۷۲)، حقوق جزای عمومی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- محمد نسل غلامرضا (۱۳۸۷)، پلیس و پیشگیری از جرم، تهران، دفتر تحقیقات کاربردی، پلیس پیشگیری ناجا
- میر محمد صادقی، حسین (۱۳۸۹) جرایم علیه اموال و مالکیت، تهران نشر میزان، چاپ بیست و هشتم
- محمد نسل، غلامرضا (۱۳۸۶)، پ پیشگیری اجتماعی و وضعی از جرم، فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی سال دوم، شماره پنجم، ص ۶۷-۴۵
- میر محمد صادقی، حسین (۱۳۸۲)، پیشگیری از وقوع جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، پیش شماره دوم.
- نجفی ارند آبادی، علی حسین، (۱۳۸۳)، پیشگیری عادلانه از جرم در علوم جنایی، مجموعه مقالات در تجلیل از دکتر محمد آشوری، تهران: سمت
- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۷۹)، پیشگیری از بزه کاری و پلیس محلی ((قسمت دوم)) بهمن ماه، مجله امنیت کشور، شماره ۲۰/۱۹. سال جامع علوم انسانی
- نیاز پور، امیر حسن (۱۳۸۳)، بررسی پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی و لایحه قانون پیشگیری از وقوع جرم، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۵
- نیک گهر، عبدالحسین (۱۳۷۳)، مبانی جامعه شناسی، تهران مرنديز